

Hrvatski i slovenski arheolozi došli do zanimljivih spoznaja o povijesti goranskog mjesta na

Konture rimskog obrambenog zida sve su uočljivije

Dio zida smješten je i na strmini pa nije uvijek lako raditi

CLAUSTRA

goranska crta
obrane

Prezid prije 1.700 godina bio je vojna utvrda moćnog Rimskog

I do sada se pretpostavljalo da su na području Prezida bile vojne postrojbe, te su pretpostavke sada na puno čvršćim temeljima jer su uz dijelove građene vezivnim vapnom, gdje se najvjerojatnije nalazila manja utvrda, pronađeni i ostaci keramičkog posuđa što pokazuje da su tu boravili ljudi

Napisao i snimio
Marinko KRMPOTIĆ

U ne tako dalekoj budućnosti na lokaciji Devce iznad Prezida moguće je uređenje lokacije koja će svjedočiti o davnoj prošlosti, konkretno razdoblju s kraja trećeg i početka četvrtog stoljeća naše ere, kad je na ovom području postojao obrambeni zid slavnog Rimskog carstva. Jasno je to nakon trogodišnjih arheoloških istraživanja vezanih uz taj kasnoantički obrambeni zid zvan Claustre, svojevrsnu drugu crtu obrane koja je Rimsko carstvo štitila od prodora barbara na njihovo područje. Istraživanja se provode u sklopu EU projekta Claustre Plus koji je financiran sredstvima Interrega, a na čelu istraživačke ekipe je dr. sc. Josip Višnjić, voditelj Odjela za kopnenu arheologiju Hrvatskog restauratorskog zavoda koji ističe kako je vrlo zadovoljan dosadašnjim tijekom istraživanja.

– Sretni smo jer smo potvrdili ono što se pretpostavljalo, a to je da je na ovoj lokaciji zaista postojao kvalitetan dio sustava Claustre koja je obuhvaćala prostor od Rijeke do Ljubljane. U Rijeci se otkrilo već puno toga, a ova istraživanja potvrđuju kako se kraj Prezida nalazio jedan izdvojeni zid koji je priječio prodor s Istoka, toč-

nije iz smjera Panonije, te štitio puteve kojima se od Ljubljane odnosno Rijeke išlo prema Akvileji i Trstu.

Oblik potkove

Riječ je o zidu građenom u obliku potkove s ciljem zaštite Prezidanske doline. Oprečni krak dug mu je 900 metara, a dva bočna kraka svaki po jedan kilometar iz čega je jasno kako je bio vrlo važna strateška pozicija koja je, uz susjednu lokaciju već poznatog Vražjeg vrteca, služila za vrlo kvalitetnu kontrolu cijele Prezidanske doline.

Do sada se pretpostavljalo da su na području Prezida bile vojne postrojbe, a sad su te pretpostavke na puno čvršćim temeljima jer dosadašnja istraživanja pokazuju da je poprečni krak građen vapnenim vezivom, a bočni suhozidnom tehnikom što upućuje na to da se ovoj lokaciji posvećivalo puno pažnje jer je očigledno bila bitna za obranu u ovom sustavu Claustre. Naime, u ovom dijelu građenom vezivnim vapnom najvjerojatnije postojao prostor za manju utvrdu u kojoj je moglo boraviti nekoliko vojnika. Potvrđuju nam to i pronalasci tzv. pokretnih arheoloških nalaza, odnosno ostaci (ulomci) keramičkog posuđa, dakle stvari namijenjenih konzumaciji, pripremi i čuvanju hrane što jasno pokazuje da su tu boravili ljudi – govori dr. sc. Višnjić.

Kao uspješan obrambeni sustav Claustre je funkcionirala od 270 godine naše ere pa do početka petog stoljeća, a to znači da je zid iznad Prezida star oko 1.700 godina! Spomenuta istraživanja provodi Hrvatski restauratorski zavod, odnosno Služba za arheološku baštinu i to u sklopu EU projekta Claustre Plus koji je financiran sredstvima Interrega, dakle prekogranične

suradnje Hrvatske i Slovenije. Vodeći partner sa slovenske strane je Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, tu su još sa slovenske strane i Zavod Ivana Cankarja, Narodni muzej Ljubljana te Zavod za varstvo narave, a s hrvatske strane partneri su Hrvatski restauratorski zavod, Pomorski i povijesni

“Obrambeni sustav Claustre se može usporediti s puno poznatijim obrambenim sličnim sustavima kao što su Hadrijanov zid u Engleskoj ili Rajnski limes u Njemačkoj koji turistički odlično funkcioniraju. Mi i Slovenci svoje adute još nismo razvili. Baš ovo istraživanje stvorit će temelje da se to promijeni

dr. sc. Josip Višnjić

Otkopavanje starna ponekad traži pažljive postupke i način rada

muzej iz Rijeke, Prirodoslovni muzej Rijeka, Primorsko-goranska županija i Turistička zajednica Kvarnera. Projekt je počeo u kolovozu 2017. godine, a gotov bi trebao biti u siječnju 2020. godine.

Baština i turizam

Dr. sc. Josip Višnjić posebno ističe kako dosadaš-

nja istraživanja predstavljaju odličan temelj za daljnje aktivnosti koje mogu bitan doprinos dati ne samo izučavanju povijesti jer, kaže, puni naziv projekta je »Claustre plus – prekogranična destinacija kulturnog i zelenog turizma« što upućuje na ideju da se na temelju kulturne i povijesne baštine spojene s ljepotom prirode razvije turistički proizvod utemeljen na kulturnoj i prirodnoj baštini područja kojim prolazi Claustre, od Rijeke preko Grobnika i zapadnog dijela Gorskog kotara prema Vrhnici i Ajdovščini.

– To je svojevrsni luk dug oko 130 kilometara kojeg treba vezati u jednu cjelinu

PREZIDSKI ZID

Riječ je o zidu građenom u obliku potkove čiji je oprečni krak dug 900 metara, a dva bočna kraka svaki po jedan kilometar. Poprečni krak građen je vapnenim vezivom, a bočni suhozidnom tehnikom što upućuje na to da se ovoj lokaciji posvećivalo puno pažnje jer je očigledno bila bitna za obranu u ovom sustavu Claustre

granici sa Slovenijom

važna og carstva

Veliki poticaj za turistički razvoj čabarskog kraja

Sve što je do sada napravljeno jasno pokazuje da bi istraživanja trebala biti nastavljena. S tim se slaže i Alen Lipovac koji je u ime Grada Čabra zadužen za pomoć arheolozima.

– Lokalna zajednica svakako će se još i više uključiti jer dosadašnja istraživanja smatramo vrlo značajnim za povijest našeg zavičaja i svakako mogu

pomoći u jačanju proučavanja ovog kraja, ali i u jačanju zanimanja za ovaj dio Hrvatske i Gorskog kotara. Očigledno je kako ova istraživanja mogu pripomoći u stvaranju posebnog turističkog proizvoda koji može privući mnoge. Na ovo otkriće idealno se nadopunjuju i aktivnosti vezane uz »Puteve Frankopana« i skoro otvaranje interpretativnog čabarskog centra o fortifikacijama u srednjem vijeku. Tu je i priča o turističkom oživljavanju rudnika Žrinski te rudnika žive u okolici Tršća i Čabra. Ako sve to spojimo u jednu zajedničku priču sigurno ćemo imati jedan kvalitetan novi turistički proizvod – smatra Alen Lipovac

jer se tek onda vidi koliko je kompleksan i značajan bio obrambeni sustav Claustre koji se može usporediti s puno poznatijim obrambenim sličnim sustavima kao što su Hadrijanov zid u Engleskoj ili Rajnski limes u Njemačkoj koji turistički odlično funkcioniraju. Mi i Slovenci svoje adute još nismo razvili. Baš ovo istraživanje stvorit će temelje da se to promjeni, a da bi se to realiziralo bit će stvoren konzorcij u kojeg će biti uključeni ljudi koji se bave turizmom, ugostiteljstvom, svakako i ljudi koji žive na tom području i bave se raznim obrtničkim i sličnim djelatnostima, a educiraju

se i turistički vodiči koji će voditi ljude na ovakve lokacije – najavljuje dr. sc. Višnj- ić.

Na lokaciji Devce radovi će trajati do kraja srpnja da bi se potom u rujnu pronađeno konzerviralo, odnosno zaštitilo. Uz dr.sc. Višnj- ića u istraživanju sudjeluju još dva arheologa – Tihomir Percan i Siniša Pamić. Tu je i devet studenata sa sveučilišta u Pulj, Zagrebu, Kopru i Ljubljani, kao i tri domaća radnika, ukupno petnaestak ljudi. U rujnu će se u poslove konzervacije uključiti tvrtke koje će realizirati poslove skeniranja, izrade arhitektonskih snimaka i konzervacije.